

Magasabb távlat

Az igaz világ: zene. A zene az irdatlan.

Szegénynek bothallása volt.
Ő lett volna az első nyugati mércével
mérhető magyar filozófus,
ha a sors úgy hozza,
hogy ez a sokoldalúan pallérozott hungarus
ért a zenéhez.

Holott azt beszélnek, Nietzschehez,
nem sokkal azután, hogy
egyre súlyosbodó betegségére hivatkozva
otthagya a bázeli katedrát,
hogy önszántából egy svájci idegszanatóriumba költözzön,
egy Bécsben élő, magyar férfi ment látogatóba
azzal a nem titkolt szándékkal,
hogy filozófiát tanuljon a mestertől.
Ő volt tehát ez a Balaton-felvidéki, arisztokrata ifjú,
aki odaállt a nagyhírű, már-már rettegett filozófus elé
(egy fél fejjel mintha alacsonyabb lett volna nála),
és a nagyvilági szalonokból ismert, könnyed eleganciával
bemutatkozott, és párbeszédre,
sőt vitára invitálta a Zarathustra szerzőjét.

A feljegyzések szerint
Nietzsche arcán
nyoma sem volt meglepetésnek.
Dús bajusza a szokott módon kanyarodott
az orra és szája közti, lehetetlenül keskeny, kis részen,
mindig kifogástalan világpolgári megjelenésének
átmeneti elhanyagoltságát csupán az állán lévő,
két-három napos borosta mutatta.

Mondják, hogy ekkortájt
már maga a mester is egyre sűrűbben gondolt
valami tanítványfélére. Mert unta
saját intellektuális magányát,
ahova gőgje és isteni tehetsége taszította,
ezért, hogy unalmát megtörje,
és egyáltalán,
olyan magától értetődő természetességgel,
ahogyan a többiek,
beszélgetni tudjon valakivel
a hegyoldal hajnali derengéséről, a délutáni langyos esőről,
egy pelyhedző állú ifjút
keresett magának, akinek elméjében
nem kezdenek el azonnal
finom bomlási folyamatok munkálni,
ha vérző loval lát.
Tehát meg se rezgett a történet szerint,
amikor az idegen, mint valami felhúzzható falóra,
fecsegni kezdett.

Nietzsche hallgatott.

Mélyen ülő szemével
a szanatórium drótkerítésén túl húzódó
fenyves erdőt,
az ágak sűrűjében táncoló, sötét foltokat nézte.

És, amikor az ifjú titán levegővételnyi szünetet tartott,
megkereste a hozzá legközelebb álló, fehér köpenyes ápolót,
és megkérte, hogy rakjon be egy kis Wagnert.
A férfi megrökönyödött.
Nietzsche túlzott magabiztosságának
vagy inkább egykedvű tapintatlanságának
tekintette a dolgot,
mintha a mestert nem érdekelné a kimunkált beszéd,
a lehengető érvek.
A felháborodáson túl
csak arra gondolhatott, mi több,
reménykedett, hitt benne,
hogy ez a rettegett hírű übermensch teszteli őt,
tehát bármi történjék is, ki nem zökkenhet,
beszélnie kell, fáradhatatlannak kell lennie, mint a gyors folyású patak vizének,
és közben figyelnie kell, hogy egyenletesen vegye a levegőt –
ha sikerül, a tanítványa lehet.
De, ha valóban ezt gondolta,
hát csalódnia kellett.

Szinte fel sem ocsúdott rémületéből,
amikor Nietzsche
az etikett minden társalgási formáját mellőzve
félbeszakította,
ugyanis kíváncsi volt vendége zenei ízlésére,
és, mivel ez nem tűrt halasztást,
vagy mert untatták a szavak,
nem törődött a bonyolult okfejtések kátrányába ragadt,
mindinkább elbizonytalanodó másik féllel.

Mondhatnánk, ha nem ismernénk hasonló történetet,
hogy honfitársunk megmenekült
az egyre kínosabbá váló fejtegetéstől,
de, mivel egyáltalán nem értett a zenéhez,
úgy érezte, mellkasa ezután került csak gombostűnyársra.
A kósza híresztelések szerint
az ifjú hebegett-habogott.
Zavarában, mivel hirtelen nem jutott más eszébe,
megemléltette Wagnert.
És mind összefüggéstelenebbül szabadkozott,
hogy ő igazán csak a filozófia stúdiumával
volt elfoglalva,
mert szegény, elmaradott nemzetének
nagy szüksége van jó filozófusokra.

Nietzsche persze tudta,
hogy a fiú nem mond igazat,
jól ismerte a bécsi udvar fényűző életét,
aminek a nemzet felemelkedéséhez
nem sok köze volt.

Összeakasztotta hát szemöldökét,
ami fél homlokát benőtte,
és tekintetével a svájci hegyek
valószerűtlen földrajzi játékát befogva,
közben egy pillanatra sem fordulva látogatója felé,
záporozni kezdtek
a zene fontosságát hirdető kérdései.
Ilyenek például:
mondja, vajon nem az a zene fő feladata,
hogy gondolatainkat fölfelé irányítsa,
emeljen bennünket, sőt megrázzon?
de, mivel nem kapott választ a csendben kushadótól,
az újabb kérdések
hegyomlásként gördültek le óriási mellkasán.

Majd egy pillanatra megállt, és a férfira tekintve megjegyezte,
hogy csalódott, amiért nem hallhat
egy jó kis Liszt-anekdótát
vagy valami megnyugtató hírt
a világhírű zeneszerző egészségi állapotáról.

A másik arcán, ezt hallva,
a vérerek sebesen kergetőztek,
hangja kisfiús dadogássá morzsolódott,
hogy hát tudja a mester,
a tanulmányi évek..., hogy is mondjam, izé.
De, látva, hogy az levette róla
mindent átható oroszlánteckintetét,
ami így már újra a sötéten örvénylő fenyveseké lett,
elhallgatott.

Annyit említenek még a feljegyzések,
hogy az egyik ápoló valami nyugtató hatású
teafélét hozott a hatalmas embernek,
amit az mohón
szürcsölni kezdett,
vasderes bajusza úgy mocorgott a csésze peremén,
mint az étel illatára izgalomba jött rágcsáló,
és onnantól Nietzsche
többé tudomást sem vett az ifjúról,
akinek abban a pillanatban
az zilálhatta zaklatott gondolatait,
hogy vajon a nagyvilági etikett
melyik szabálya vonatkozik arra,
ha az ember szégyenében
legszívesebben kirohanna a világból,
vagy legalább is visszabújna a Kárpátok
hirtelen egyre megnyugtatóbb érzésű,
zsiros, földszagú ölelésébe.

Halmi Tibor (1987, Cegléd): költő, kritikus. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett, majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetem társadalmi tanulmányok szakán szerzett diplomát. Jelenleg az Írók Boltja Kft. programszervezője.